

Llocs, fets i gent

PER SANT ANTONI, UNA PASSA DE DIMONI

Sant Antoni i la llegenda Aquest sant, nascut a Egipte, va viure entre els segles III i IV. Es considera el patró dels animals de peu rodó (cavalls, someres, ases, muls...) i, per extensió, de tots els animals domèstics, així com dels traginers. La llegenda explica que quan el sant veia un animal ferit, el guaria. Així ho va fer amb un porquet, que, per mostrar-li el seu agraïment, va decidir acompanyar-lo la resta de la seva vida; és per això que popularment se l'anomena sant Antoni del porquet i, també, sant Antoni dels ases.

Segons la biografia contada per sant Atanasi d'Alexandria, sant Antoni, un monjo cristià, tenia 20 anys quan va sentir la crida de Déu. El monjo va vendre tot el que tenia i ho va donar als pobres, i es va retirar a viure a una cova. El diable el va temptar amb diverses visions mortificants i pecaminoses, però sant Antoni s'hi va resistir. Finalment, una colla de dimonis el varen assaltar de nit i el varen apallissar. La nit següent, els dimonis varen tornar a la cova, convertits en mosteles, per reobrir-li les ferides. Déu va llançar un braç de llum a la cova que va atemorir els diables, que no hi tornaren mai més. La proesa es va anar estenent arreu i els seus deixebles es multiplicaren.

Se sol representar el sant amb una creu en forma de T (anomenada *creu de tau*), acompanyat d'un porquet. També se'l reproduïx amb un llibre en una cova, o bé amb un gaiato, del qual penja una campaneta.

La festa En honor del sant, es duen a terme un conjunt de celebracions festives. Les festes de Sant Antoni Abat se celebren al voltant de dia 17 de gener a Artà, Manacor, Muro, sa Pobla, Pollença i a bona part de la resta de municipis de les Balears.

La celebració comença la vigília de la festa. A la nit, la gent surt al carrer i, al voltant dels foguerons, canta gloses, toca la ximbomba i gaudeix dels botifarrons, les llonganisses, el llom, la xulla i altres productes gastronòmics, com l'espinaçada, típica de sa Pobla. L'endemà tenen lloc les tradicionals beneïdes d'animals. Algunes localitats continuen la festa amb desfilades de carrosses, decorades amb motius rurals i al·lusions a la vida del sant; d'altres tenen tradicions pròpies: a Artà es canta l'argument, composició recitada de caràcter satíric, elaborada per un glosador, que resumeix els principals

esdeveniments de l'any anterior; a Pollença, un bon grapat d'homes va a la finca de Ternelles per triar, tallar i pelar l'exemplar de pi que es davalla en carro fins al poble, per plantar-lo a la placa Vella. Allà, els joves de la vila intenten pujar els 20 metres d'alçària que sol fer el tronc, per aconseguir, com a recompensa, un gall.

A Menorca, dia 17 de gener se celebra la diada del poble menorquí, que commemora l'entrada a Ciutadella del rei Alfons l'any 1287, fet que representa el final de la Menorca musulmana i la incorporació de l'illa a la Corona d'Aragó. A Eivissa, Sant Antoni de Portmany celebra aquest dia la seva festivitat.

La festa combina perfectament la tradició, la gastronomia, la religió i la bauxa.

Trencam tòpics

Són moltes i variades les gloses que es canten durant la revetla de Sant Antoni: algunes tenen una tradició molt antiga i estan molt arrelades, i algunes fins i tot són una mica pujades de to, però aquest dia tot és ben vist. Les gloses formen un llegat important de la cultura popular mallorquina. La seva transmissió implica també la transmissió de coneixements, comportaments, valors i actituds lligats al nostre territori i a la nostra llengua. No les deixeu perdre. Us n'ofereim una mostra perquè les canteu al voltant d'un gran fogueró.

Un parell de gloses de sant Antoni...

Sant Antoni n'és vengut
amb un ase amb quatre cames,
amb un cove d'ensaïmades,
i una botella de suc.

Sant Antoni i el dimoni
jugaven a trenta-u;
el dimoni va fer trenta,
sant Antoni trenta-u.

Sant Antoni gloriós,
guardau-mos aquesta bóta,
si no en voleu cap gota,
noltros beurem per vós.

Un parell de gloses un poc pujades de to...

El dimoni és a l'infern,
a dins l'infern a les fosques;
i quan no té res a fer,
amb so pardal mata mosques.

Remil i una punyeta!
va dir madò Galindó,
quan se sentí es gorrió
a devers sa castanyeta.

El dimoni són ses puces,
un animal tan menut;
se colguen amb ses fadrines,
i jo, que som gran, no puc.